

# Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinde “Lehe Alınan Para”

BFS - 2007/10  
İstanbul, 13.09.2007

Öncelikle aracı kurumlar ve sonra da bankalar nezdinde vergi inceleme elemanlarınca başlatılan incelemelerde, repo-ters repo işlemlerinde maliyet unsuru dikkate alınmayarak, toplam brüt gelir üzerinden BSMV ödenmesi gerektiği öne sürülmekte ve bu çerçevede raporlar yazılmaktadır. Bu konudaki incelemeler halen devam etmektedir. Aynı konuda yazılan raporlara istinaden yapılan vergi tarhiyatlarında bazı mükelleflerce uzlaşma alternatifi, bazılarınca da konunun yargıya intikal ettirilmesi alternatifleri tercih edilmiştir.

Bu konudaki ilk mahkeme kararını BFS-7 no.lu sirkülerimizle sizlere iletmıştik. Söz konusu kararda; **İstanbul 4. Vergi Mahkemesi**; “ Ters repo ile alınan menkul kıymetlerin sonradan aracı kurum tarafından müşterilere satılması halinde (= repo yapılması); satış tutarından söz konusu menkul kıymetlerin repo faiz giderini de içeren maliyet bedelinin düşülmesinden sonra kalan farkın BSMV'ye tabi tutulması gerektiğine” hükmetmiştir. (30.04.2007 tarih ve E:2007/90-K:2007/1141 sayılı karar)

BSMV konularındaki ihtilaflar esas itibariyle matrahtaki “lehe alınan para” kavramının Maliye inceleme elemanlarınca farklı yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu yorumdan hareketle sorun çıkan tek konu repo-ters repo konusu değildir. Yine yürütülmekte olan başka bir vergi incelemesinde de “kredi kartlarındaki alınan ve verilen komisyonlar” araştırma konusu yapılmaktadır.

Bu konulara ilişkin olarak Maliye Hesap Uzmanları Derneği'nin yayımladığı VERGİ DÜNYASI dergisinin Eylül/2007 sayısında çıkan ve “**Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Matrahında Lehe Alınan Para ve Repo-Ters Repo İşlemlerinde Durum**” başlıklı makaleyi bilgimize sunuyoruz.

Bu makalede konu çeşitli açılardan ele alınmış ve öncelikle BSMV'de “lehe alınan para” başka deyişle “verginin matrahı” irdelenmiş, ayrıca repo-ters repo işlemlerindeki durum değerlendirilmiştir. Özellikle, son günlerde karşılaşılan vergi incelemeleri nedeniyle söz konusu makaleyi sizlere iletmeyi faydalı görüyoruz.

Bu konuda ek bilgi almak veya olası bir vergi incelemesi halinde de gerekli desteği vermek için bizimle temas kurabilirsiniz.

MEHMET BİNGÖL  
Eski Hesap Uzmanı**BANKA ve SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ MATRAHINDA LEHE  
ALINAN PARA ve REPO-TERS REPO İŞLEMLERİNDE DURUM****I. Giriş:**

Bu yazımızın konusu, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi matrahındaki "lehe alınan para" tabirinin irdelenmesi ve esas itibarıyla " BSMV açısından lehe alınan para"nın o işlemdeki giderler ve maliyet düşüldükten sonra kalan net tutar olup olmadığı araştırılması olacaktır. Ayrıca bu çerçevede, repo ve ters repo işlemlerinde olması gereken Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi matrahı ele alınacaktır.

**II. Yasal Durum:****1. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'nin Tarihi Gelişimi ve Vergi Reform Komisyonu Raporları**

"BSMV, 01.01.1957 tarihinden bu yana 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nda yer almıştır. Anılan Kanun, 1984 yılında KDV ile kısmen yürürlükten kalkmış (Dahilde ve İthalde Alınan İstihsal Vergisi), ancak finansman üzerinden alınan bir vergi özelliğinde olan BSMV, bugüne dek oran değişiklikleri ile uygulanmış bulunmaktadır."

"Anılan vergi bir tür finansman ve sigorta hizmetlerine uygulanan muamele vergisidir. Batıda yayılı tipte bir muamele vergisi olan Alman "UMSATZSTEUER" ile başlamış Fransa da "CHIFFRES 'D AFFAİRES" olarak uygulanmıştır."

"Kanun'un Türkiye'de uygulanması, önce sadece banka ve sigorta şirketlerindeki rutin işlemlerde başlamış ancak daha sonra arazi işlemler (Gayrimenkul / Araba satışı / Kiralama İştirak kazancı kar payı gibi unsurlar) BSMV kapsamına alınmışlardır. Ancak buna karşılık mükerrer vergilemenin önlenmesi için istisnalar da çoğaltılarak kanun değişiklikleri ve tebliğler vasıtasıyla BSMV uygulaması bugünlere gelmiştir."

"Bilindiği üzere Distortion Fiscale (çarpıtılmış vergileme), salınan bir verginin rekabet eşitliğini bozmak suretiyle ekonomik faaliyeti ters ve olumsuz etkilemesidir."

"Vergi reform komisyonu BSMV gerekçesi ile ilgili mütalaa raporunda iki mahzura temas etmiştir. Bu mahzurlar şöyle açıklanmıştır:

- Vergi kapsamının genişletilmesi verginin amacını çarpıtmaya dönüştürür ve vergi etkisini kaybeder.
- Banka ve Sigorta Muamele Vergisi Kanunu 28. madde hükmünün, banka

## MEHMET BİNGÖL

Eski Hesap Uzmanı

ve sigorta şirketlerinin o geliri elde etmek için yaptıkları giderleri ve maliyetleri dikkate almaksızın (özellikle iştirak kazançları, gayrimenkul ve demirbaş satışları gibi) brüt gelir üzerinden alınması şeklinde yorumlanması, anılan verginin, bir sermaye / aktif vergisi haline dönüşmesi ve Türkiye'de ileride oluşacak sermaye piyasası açısından mahzurlu görülmektedir.

Görülebileceği gibi aslında kanun yapımcılar, BSMV'yi sadece banka ve sigorta muamelelerine ait olduğunu, bu muameleler dışındakilerin BSMV kapsamı dışında olduğunu düşünebilmişler, hatta banka ve sigorta muamelelerine bir tarif standardı getirmek istemişlerdir. Bu çerçevede de; "lehe alınan para" tabiri ile verginin şirket lehine kalan paradan, başka deyişle kazanç üzerinden alınması amaçlanmıştır.<sup>1</sup>

## 2. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinde Vergiyi Doğuran Olay

Kanun'un 28. maddesine göre; banka ve sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine, her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir. Madde metni aynen aşağıya alınmıştır.

**Madde 28 - (3297 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle değişen şekli)** Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla **kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar** banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

*(2447 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değişen şekli)* **Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar** (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım-satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla **lehlerine kalan paralar** ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) **da banka muamelelerivergisine tabidir.**

2279 sayılı Kanun'a göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini devamlı olarak yapanlar bu Kanun'un uygulanmasında banker sayılırlar. Bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez.

Buna göre, Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinde verginin konusu aşağıdaki

<sup>1</sup>Istanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası Mali Mevzuat Platformu, Şubat/2007 sayısı, <http://www.istanbulymmo.org.tr>

MEHMET BİNGÖL  
Eski Hesap Uzmanı

iki unsurun birden var olması şartına bağlanmıştır:

- a) Banka ve sigorta şirketlerince her ne şekilde olursa olsun, bir muamele yapılmış olması ve bundan dolayı,
- b) Kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben bir para alınmış bulunması.

Kanun'dan anlaşıldığına göre, verginin doğması için bir banka, aracı kurum veya sigorta şirketince her ne şekilde olursa olsun bir muamele yapılması ve bundan dolayı kendi lehlerine nakden veya hesaben bir para alınması gerekir.

Başka bir deyişle, BSMV için yukarıdaki iki unsurun birlikte var olması şarttır. Bir muamele yapılmış olmakla beraber karşılığında bir para alınmış değilse, vergiyi doğuran olayın meydana gelmeyeceği şüphesizdir. Öte yandan, banka veya sigorta şirketi lehine, bir para alınmış fakat bu para bir muamele yapılmadan elde edilmişse vergiyi doğuran olay yine meydana gelmemiştir.

Tekrarlayacak olursak; Kanun'a göre vergiye tabi olan şey "muamele" değil, yapılan muamele neticesinde lehe kalan paradır. Başka deyişle verginin konusu paradır. Yine istisnalar ile ilgili 29. madde de vergiden istisna edilen daima "paralar"dır. Bu maddenin hiç bir fıkrasında "muamele"nin vergiden istisna edildiğine dair bir kayıt mevcut değildir.<sup>2</sup>

Buna göre, örneğin; bir bankanın yapmış olduğu bankacılık işlemleri nedeniyle lehine kalan paralar, gayrimenkulünü kiraya vermesinden dolayı aldığı kiralara, bir gayrimenkulünün alış ve satış arasında banka lehine kalan meblağlar vergiye tabi olacaktır.

### 3. "Lehe Alınan Para" Kavramı

Yukarıda bahsedildiği üzere; vergi matrahı olarak kanun koyucunun yaklaşımı, tahsil edilen tutarın toplamının değil, esasen bu tutar içindeki "kendi lehine alınan" kazanç/kar tutarının esas alınmasıdır. "Lehe alınan"dan kasıt bu olmalıdır. Zira verginin konusu bir muamele neticesinde lehe kalan paradır.

Yasa metninde de, "lehe alınan paralar" denmektedir. Aksi düşünülseydi "alınan paralar" denirdi. Kanun'da toplam satış bedelinin matrah olarak belirlendiği tek durum, döviz satışlarıdır. Matrah ile ilgili 31. madde de "kambiyo alım satım muamelelerinde kambiyo satış tutarının" vergiye tabi olacağı belirtilmiştir. Buna göre kambiyo (döviz) satışlarında matrah, toplam satış bedelidir. BUNUN DIŞINDAKİ

<sup>2</sup>Ahmet Karakaya, Gider Vergileri Kanunu, Ankara, 1967, sh.296

MEHMET BİNGÖL  
Eski Hesap Uzmanı

İŞLEMLERDE İSE MATRAH, LEHE ALINAN PARADIR.

Yargı organlarının kararlarında da bu anlayış söz konusudur (Danıştay 7. Daire E:1997- 4048, Danıştay 7. Daire E:1995 -1552, Danıştay 7. Daire E:1997-829).

Ayrıca Maliye Bakanlığının son yıllarda verdiği muktezalarda da; “BSMV açısından lehe kalan para” o işlemle doğrudan ilişkili giderler ve maliyet düşüldükten sonra kalan tutar olarak belirtilmektedir.<sup>3</sup>

Bunlardan bir kaçını aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

**- Komisyon Paylaşımı:**

“...Aracı kurumun, acentelik sözleşmesi imzaladığı bankaya komisyon ödemesi halinde, menkul kıymet işlemleri ile ilgili kurtaj gelirinden acentelere (banka şubelerine) ödenen tutar düşüldükten sonra kalan net tutar üzerinden BSMV ödenmelidir. Acente konumundaki banka da kendi gelir payı üzerinden BSMV ödeyecektir” (İstanbul Defterdarlığı, 4.7.2003 tarih ve BSMV.15-1465/3856 sayılı mukteza).

**- Gider Yansıtması Muktezası:**

“... Bu nedenle, adı geçen bankanın hizmet karşılığı olarak ilgililerden yaptığı tahsilatlar nedeniyle maliyetin tam olarak saptanabilmesi durumunda, tahsilat tutarından maliyet bedelinin düşülmesinden sonra kalan fark banka lehine alınmış olacağından bu paranın BSMV'ye tabi tutulması gerekir” (Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, 28.05.1997 tarih ve 835/22151 sayılı Mukteza).

Görüldüğü gibi muktezalarda, birbiriyle ilişkili işlemler bir bütün olarak **tek bir işlem olarak** değerlendirilmekte ve bu işlemlerden sağlanan lehe alınan tutar BSMV matrahı olarak kabul edilmektedir.

Öte yandan, Gider Vergileri Kanunu'ndaki diğer bir prensip de yapılan işlem sonucu lehe kalan paradan bir kez vergi alınmasıdır. Bu nedenle vergi mükerrerliğini önlemek için bir çok hüküm vazedilmiştir (örneğin: Madde 29/a,e,f,i,j).

Eğer iddia edildiği gibi hasılat üzerinden bir vergileme olacak ise, bir repo işlemine konu müşteri, BSMV mükellefi bir kurumsa, bu takdirde bu müşteri de aynı muamele nedeniyle hasılat üzerinden mükerrer olarak BSMV ödeyecektir. Örneğin; aynı kıymet kullanılarak bir başka banka (B Bankası) ile yapılan ters repo bağlantılı repo işleminde, katlanılan repo maliyetinin, ters repo gelirinden indirilmemesi durumunda, aynı gelir üzerinden her iki banka da mükerrer olarak BSMV ödemek zorunda kalacaktır. Bunu rakamla gösterecek olursak, 100 YTL ters repo geliri elde

<sup>3</sup>Mehmet Bingöl, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Matrahında Lehe Kalan Para, Yaklaşım Dergisi, Haziran, 2006

MEHMET BİNGÖL  
Eski Hesap Uzmanı

eden bir bankanın, bunun 90 YTL'sini repo maliyeti olarak diğer bir bankaya ödemesi durumunda, A bankası 100 YTL, B bankası 90 YTL üzerinden BSMV ödemek zorunda kalacak, repo maliyetine tekabül eden kısım mükerrer olarak vergilenmiş olacaktır. Bu durumda her bir işlemin ayrı ayrı BSMV'nin konusuna girdiğini iddia etmek, Kanun'a uygun değildir.

Daha önceki bölümlerde de vurgulandığı üzere, vergi reform komisyonu da 60'lı yıllarda BSMV matrahında maliyet /gider unsurlarının göz önünde bulundurulmadan vergilendirme yapılmasının vergi tekniği açısından çarpıtılmış vergileme (Distortion Fiscale) yaratacağını açık ve seçik vurgulamıştır (Bir servet veya aktif vergisine dönüşme olgusu).

**SONUÇ itibarıyla; "lehe alınan para"** (BSMV matrahı); tahsilat tutarından, yapılan muamelenin özelliğine göre oluşabilecek bağlantılı doğrudan gider ve/veya maliyetlerin indirilmesinden sonra kalan tutardır. **Başka bir deyimle, muamele sonucunda yaratılan net ekonomik katma değerdir.** Bunun aksi düşünce amacını aşan bir uygulama ve bir vergi çarpıklığı (Distortion Fiscale) yaratacak olup, aynı zamanda VUK'un "Kanun Maddelerinin Yorumlanması" ile ilgili 3. maddesi hükmüne de aykırıdır. Söz konusu maddede Vergi Kanunları'nın, lafzen ve ruhen birlikte değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

### III. Repo-Ters Repo İşlemleri:

Repo/ters repo işlemlerini düzenleme yetkisi Sermaye Piyasası Kanunu'nun 22/k maddesinde; "*Sermaye piyasası araçlarının geri alma veya satma taahhüdü ile alım ve satımını, ilgili sözleşmeleri ve bu sözleşmelere ilişkin piyasa işlem kurallarını düzenlemek ve bu işlemlerle ilgili faaliyet ilke ve esaslarını belirlemek*" şeklinde tanımlanmış ve "**Sermaye Piyasası Kurulu**"na yetki verilmiştir.

Repo/ters repo işlemleri, Sermaye Piyasası Kurulu'nun, **Seri:V, No:7 Tebliği'nde**, repo/ters repo işlemlerinin belge kayıt düzeni de **Seri:V, No:6 Tebliği'nde** düzenlenmiştir.

Tüm bu düzenlemeler dikkate alınarak repo-ters repo işlemleri ile ilgili olarak aşağıdaki açıklamaları yapmak mümkündür:

Repo, menkul kıymetlerin belirli bir tarihte belirli bir fiyattan geri alma amacıyla satışlarıdır. Bu işlemde alıcı taraf elindeki nakdi belirli bir getiri sağlamak amacıyla karşı tarafa vermekte, bu işlemin karşılığında geri ödememe riskine karşı menkul kıymeti güvence olarak almaktadır.

Bilindiği gibi, fon fazlası olan ekonomik birimlerin söz konusu fazlayı değerlendirmesi

## MEHMET BİNGÖL

Eski Hesap Uzmanı

için muhtelif finansal araçlar söz konusudur. Repo, vadeli mevduat, menkul kıymetlerin kesin alımı, v.s. bunlardan bazılarıdır. Vadeli mevduatta banka kendi kredibilitesini kullanarak herhangi bir teminat göstermeksizin, müşterisinin fon fazlasını kullanmakta ve vadede belirlenen tutarı ödemeyi taahhüt etmektedir. Repo işleminde ise güvence olarak menkul kıymet teminatı bulunmaktadır. Bu nedenle repo faiz oranları vadeli mevduat faiz oranlarından daha düşük olabilmektedir.

Repo işleminde, işlem günü itibariyle getiri belirlidir. Her halükarda kişi anaparası ve nemasını almaktadır. Ancak, kesin alım/satım işleminde olduğu gibi repo işleminde de menkul kıymetin mülkiyeti ve getirileri alıcıya geçmektedir.

Aracı kurumlarda repo ve ters repo işlemlerinin muhasebeye yansımaları, işlemin özüne uygun olarak, menkul kıymet alım-satım kaydı şeklinde olmaktadır. Muhasebe tekniği olarak repo/ters repo işlemlerinden doğan kazancın belirlenmesinde "500 -Yurtiçi Brüt Satışları" hesabı ve "520-Yurtiçi Satışların Maliyeti" hesapları kullanılmaktadır.

Böylelikle bu işlemler sonucu aracı kurumun bu işlemde elde ettiği kazanç (kendi lehine kalan para) belirlenmekte ve bu tutar 6802 sayılı Kanun'un 1. maddesi uyarınca aracı kurumlarca banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulmaktadır.

Yukarıya alınan hukuki düzenlemeler çerçevesinde repo/ters repo işleminin (mülkiyet değişiminin söz konusu olması nedeniyle) bir menkul kıymet alım/satım işlemi olduğunda bir şüphe bulunmamaktadır.

Uygulamada, bir aracı kurum veya banka;

- Sahip olduğu öz varlığını değerlendirmek (ters repo)
- Müşterilerinden gelen repo taleplerini karşılayacak menkul kıymetleri, hukuki risk (karşılıksız repo işlemi yapmamak) ve ticari risk (vade uyumsuzluğu, ana para garantisi olmaması ve faiz garantisi sağlayamama) almaksızın yerine getirmek
- Müşterilerinin repo talimatlarını yerine getirmek

amacıyla repo /ters repo işlemi yapılabilir.

Aracı kurumlarca ters repo işlemi yapılmasının en önemli nedeni ise, müşterilerinden gelen repo talimatlarının yerine getirilmesi gereğidir. Bu kapsamda, aracı kurum müşterilerinden gelen repo taleplerinin karşılanması iki yöntemle olabilir. Bunlardan birincisi, varsa, şirket özvarlığı ile alınmış menkul kıymetin repo işlemi ile müşteriye satılmasıdır. İkinci yöntemde ise müşterinin anapara tutarı, faiz beklentisi ve kabul

MEHMET BİNGÖL  
Eski Hesap Uzmanı

ettiği vade dikkate alınarak, bu unsurlara uygun nitelikteki menkul kıymetler, aracı kurum tarafından, üçüncü kişilerden ters repo yolu ile satın alınır ve repo yolu ile ilgili müşteriye satılır.

Genel olarak, aracı kurumların öz varlığı müşteri repo taleplerinin tamamını karşılayacak kadar menkul kıymet satın almaya yeterli değildir. Bunun yanında, aracı kurumlar ticari nedenlerle de kendi portföylerine menkul kıymet almayabilecekleri gibi, yine ticari nedenlerle müşterilerinin repo taleplerini kendi portföylerinden karşılamayabilirler.

Zira zaman zaman aracı kurumlar kendi özvarlıklarının kat kat üzerinde müşteri varlığının alım satımına aracılık etmektedirler. Bu aracılık işlemlerinden bazıları, muhasebe tekniği ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenen kurallara gereği, şirketin kendi özvarlıklarını da izlediği hesaplarda takip edilmekte, ancak müşteri için yapılan alım satımlar gün sonunda bu hesaplarda bakiye bırakmamakta, müşteri varlığı olarak müşteri cari hesapları ve nazım hesaplara intikal ettirilmektedirler.

Görüldüğü gibi; repo işlemi, kendi portföyünde bulunan kıymetlerle yapılabileceği gibi, ters repo yoluyla alınan kıymetlerle de yapılabilmektedir. **İşlem bu yönü itibarıyla bir aracılık faaliyetidir.** Aracılık faaliyetinin bir sonucu olarak da, müşterilerin repo taleplerine istinaden, bankanın ve aracı kurumun ters repo yoluyla kıymet edinerek, bu kıymetleri **aynen** repoda kullanması sonucunda katlanılan bu maliyetin, BSMV matrahına konu teşkil etmemesi gerekir.

Tüm bu açıklamalar dikkate alındığında, müşteri talimatlarına uygun olarak **aynı kıymetle** yapılan ters repo - repo işlemlerinin **bir bütün oluşturduğu** görülmektedir ve ortada "tek bir işlem" vardır. BSMV matrahı da bu işlemden lehimize kalan paradır.

Bu yönüyle, aynı kıymetle yapılan repo-ters repo işlemi tek bir işlem olarak değerlendirilmeli ve katlanılan repo maliyeti, toplam hasıllardan düşülerek lehe alınan paraya (BSMV matrahı) ulaşılmalıdır.

#### IV. Repo-Ters Repo İşleminde Lehe Kalan Para:

Yukarıda açıklandığı üzere; müşterilerin repo talimatlarının (=şirketin portföyü kullanılmaksızın, portföyde uygun menkul kıymet bulunmaması veya bu yöntemin tercih edilmemesi nedenleri ile) yerine getirilmesinin en uygun yolu ters repo işlemi yapılarak menkul kıymet alınması ve bu menkul kıymetin satışı yapılarak müşterilerinin repo talimatlarının yerine getirilmesidir.

Bu durumu sağlamak için de müşterilerinin talimatında belirttiği repo vadesine



## MEHMET BİNGÖL

Eski Hesap Uzmanı

uygun vadede, müşterilerinin ana parasına uygun tutarda ve müşterilerine taahhüt edilen satış ve geri alış bedeline uygun fiyatlandırılmış bir menkul kıymeti ters repo işlemi ile almak en uygun yoldur. Böylelikle, ters repo-repo sürecinde, tüm alıcı ve satıcıların (banka-aracı kurum-aracı kurumun müşterisi) vade ve alış/satış bedelini başlangıçta bildikleri bir işlem gerçekleştirilmiş olmaktadır.

Zira Sermaye Piyasası düzenlemelerine göre; müşterilerin repo talebini karşılamada kullanılacak bir menkul kıymet alınmadan (ters repo işlemi yapılmadan) repo işlemi yapılması (açığa repo) hukuken mümkün değildir.

Tüm bu açıklamalar dikkate alındığında, aracı kurumların ve bankaların müşteri talimatlarına uygun olarak yapılan ters repo-repo işlemleri bir bütünü oluşturduğu görülmektedir. Ters repo işlemi yapılmaksızın repo işlemi yapılamayacağı gibi (şirket portföyünün kullanılması hali hariç), repo talebi olmadığı müddetçe de ters repo işlemine gerek olmayacaktır.

Dolayısıyla, ters repo gelirlerindeki maliyet unsurunu dikkate alınmayarak, toplam hasılat üzerinden BSMV ödenmesi gerektiğini iddiası hukuka uygun değildir.

Yargı'ya intikal eden bir ihtilaf, İstanbul 4. Vergi Mahkemesinin 30.04.2007 tarih ve **E:2007/90-K:2007/111** sayılı yargı kararıyla ilk aşamada mükellef lehine sonuçlanmıştır. İstanbul Vergi Mahkemesi verdiği kararda; "Ters repo ile alınan menkul kıymetlerin sonradan Aracı Kurum tarafından müşterilere satılması halinde (= repo yapılması); satış tutarından söz konusu menkul kıymetlerin repo faiz giderini de içeren maliyet bedelinden düşülmesinden sonra kalan farkın BSMV'ye tabi tutulması gerektiğine" hükmetmiştir.

Bu karardaki değerlendirme ve anlayış, bu konuda daha önce verilmiş ancak Gelir İdaresi Başkanlığına değiştirilmiş olan İstanbul Defterdarlığının **07.05.2004** tarih ve **BSMV.15-1667/2923** sayılı muktezası ile tamamen paraleldir.

Bu muktezada da; "... Repo amacıyla müşterilere satılan ve daha sonra geri alınan menkul kıymetlerin sonradan banka tarafından satılması halinde; satış tutarından söz konusu menkul kıymetlerin repo faiz giderini de içeren maliyet bedelinden düşülmesinden sonra kalan fark, banka lehine kalmış olacağından, bu tutarın BSMV'ye tabi tutulması gerekir" denilmektedir.

Gelir İdaresi Başkanlığı ise söz konusu muktezayı, "repo yapmak için ters repo yapılması zorunlu değildir." diyerek (12/01/2005 tarih ve B.07.0.GEL.0.56/5601-1244 / 1682 sayılı mukteza) değiştirmiş ve iki işlemin aslında bir bütünlük arz ettiğini dikkate almamıştır.

**MEHMET BİNGÖL**  
Eski Hesap Uzmanı

**V. Sonuç:**

Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi matrahı “her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben lehe alınmış paradır.” Bu da yapılan tahsilat tutarından o işlemdeki giderler ve maliyet düşüldükten sonra kalan net tutardır. Başka deyişle, tahsil edilen tutarın toplamı değil bu tutar içindeki kazanç/kar tutarıdır.

Ancak bunun için maliyet ve giderlerin tam olarak tespit edilmesi ve tahsilata konu işlem ile direkt bağlantılı olması şarttır.

Ters repo-repo işleminde de aynı kağıtla yapılan bir işlem söz konusudur. Banka veya aracı kurumun yapmış olduğu aracılık işlemi bir bütündür. Dolayısıyla burada kalan net tutar “lehe alınan para”dır ve BSMV’ye tabidir.